

Ринок електричної енергії

ТЯГАР чи ПОТЕНЦІАЛ ?

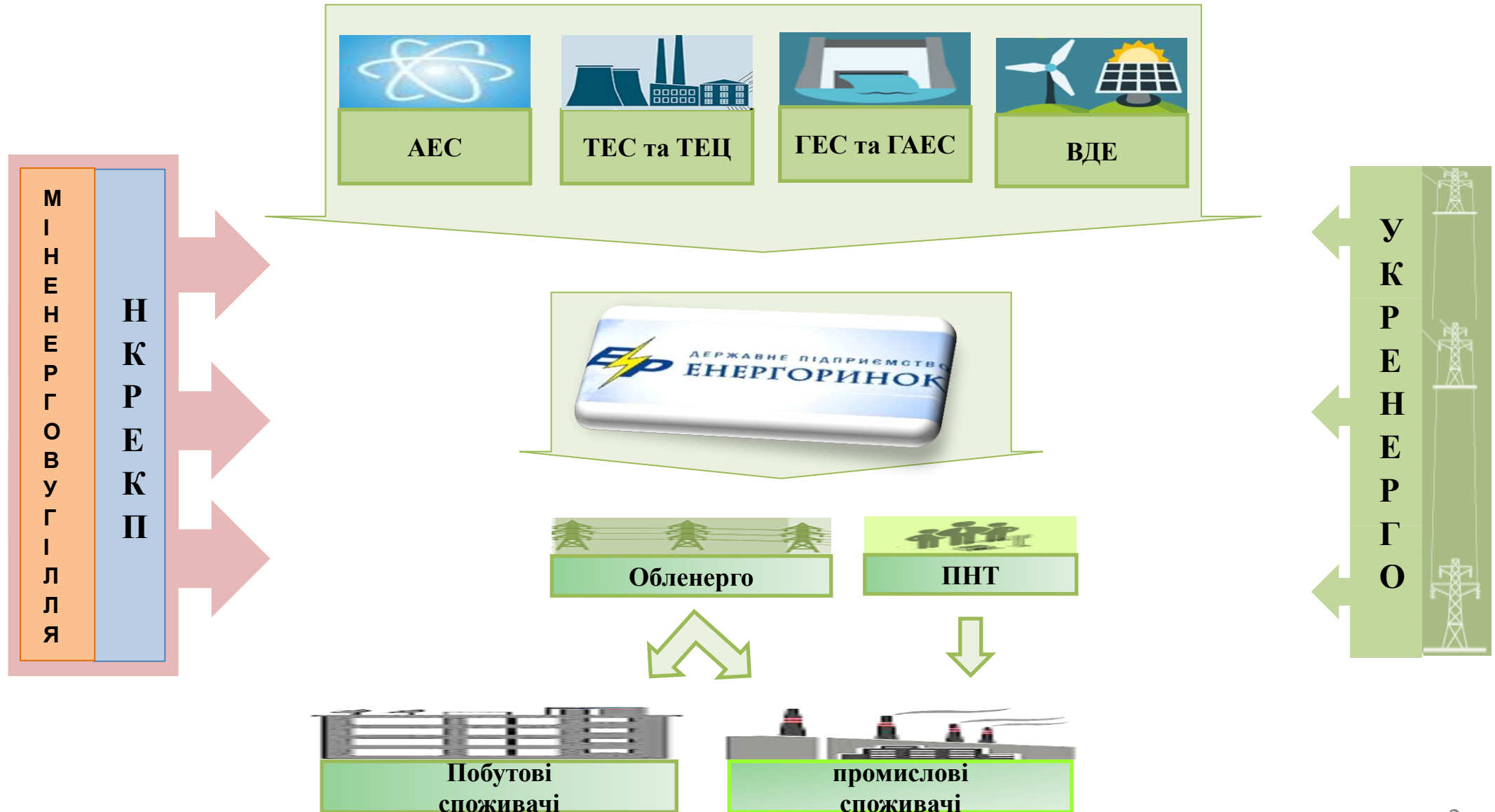
Олег Крижанівський,

Начальник відділу ринків електроенергії

Департаменту ПЕК та ЖКГ

Антимонопольного комітету України

ІСНУЮЧА МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОПТОВОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

РИНОК ГЕНЕРАЦІЇ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГІЯ

ТОВАР

територія УКРАЇНИ

ТЕРИТОРІАЛЬНІ МЕЖІ

календарний РІК

ЧАСОВІ МЕЖІ

УЧАСНИКИ РИНКУ ГЕНЕРАЦІЇ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

ТЕС та ТЕЦ

ВДЕ

ГЕС та ГАЕС

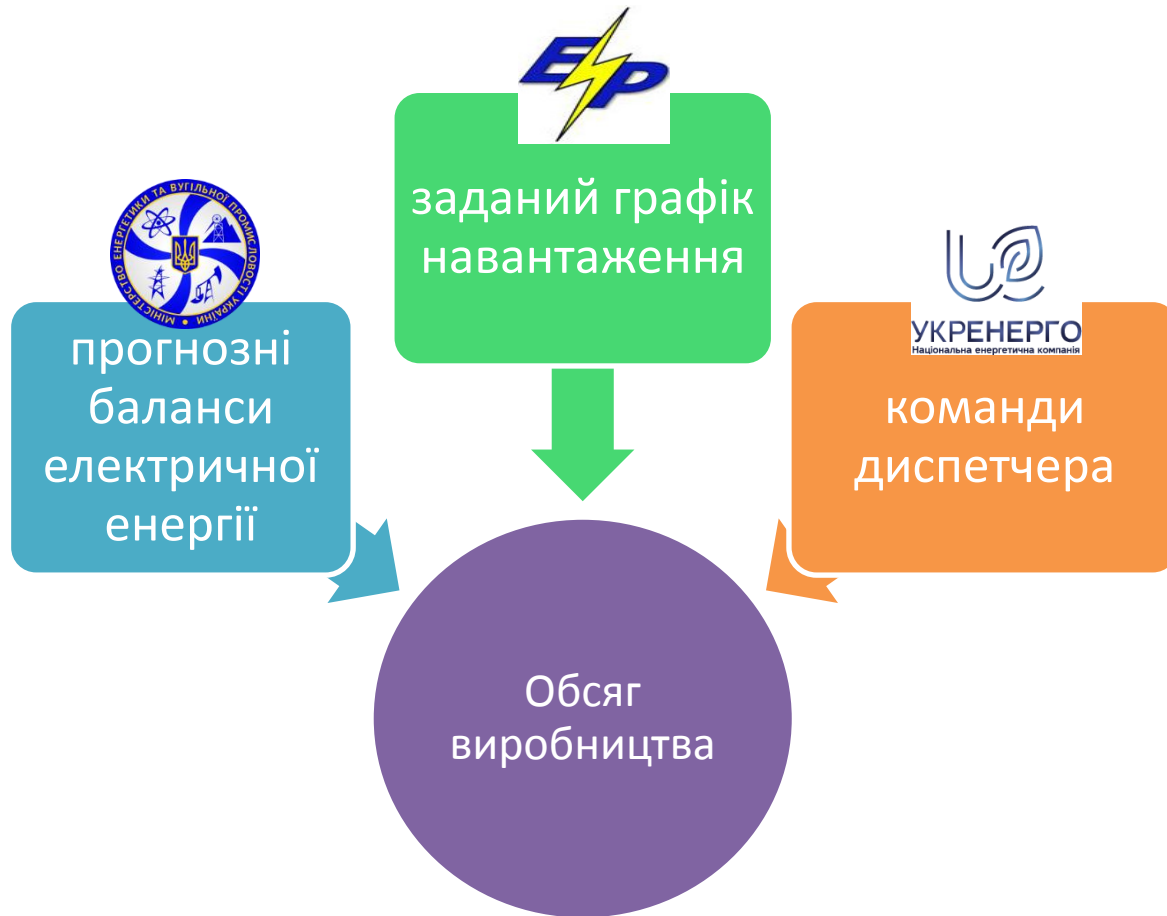

АЕС

Е
Н
Е
Р
Г
О
Р
И
Н
О
К

ОБСЯГИ ВИРОБНИЦТВА ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

заданий графік навантаження

ВАД

ГАЕС та ГЕС

АЕС

ТЕЦ

ТЕС

імпорт

ВИРОБНИЦТВО ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

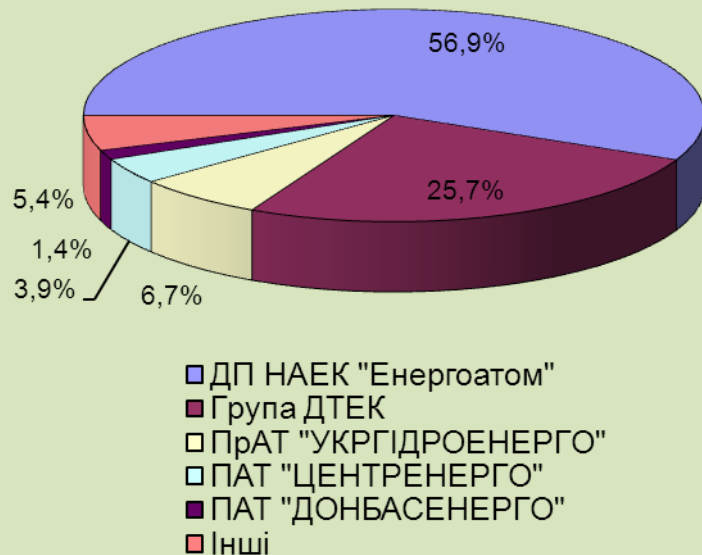
Загальна кількість ліцензіатів з виробництва електричної енергії

406

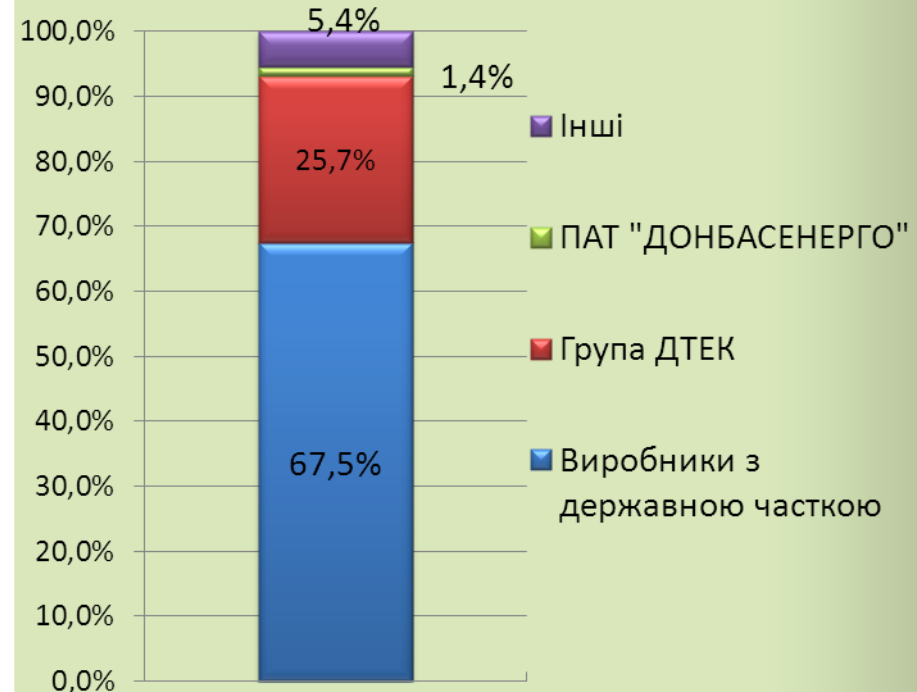
Ліцензіати, що здійснювали продаж в ОРЕ (2017 рік)

227

Обсяги виробництва
суб'єктів господарювання

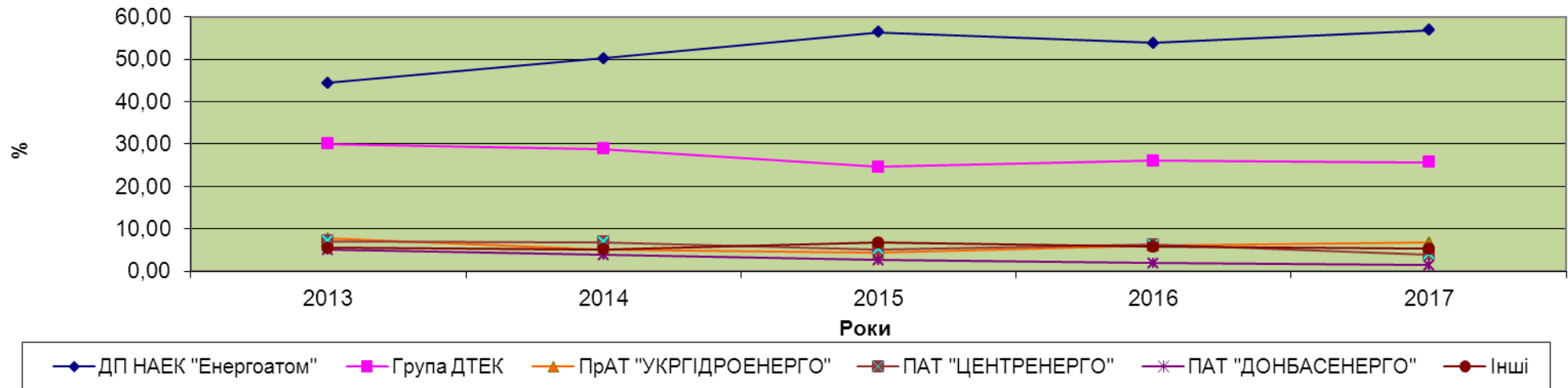
Частки виробників

ДИНАМІКА ЗМІНИ ЧАСТОК НА РИНКУ ГЕНЕРАЦІЇ

Динаміка зміни часток суб'єктів господарювання на ринку генерації (січень 2013 - листопад 2017)

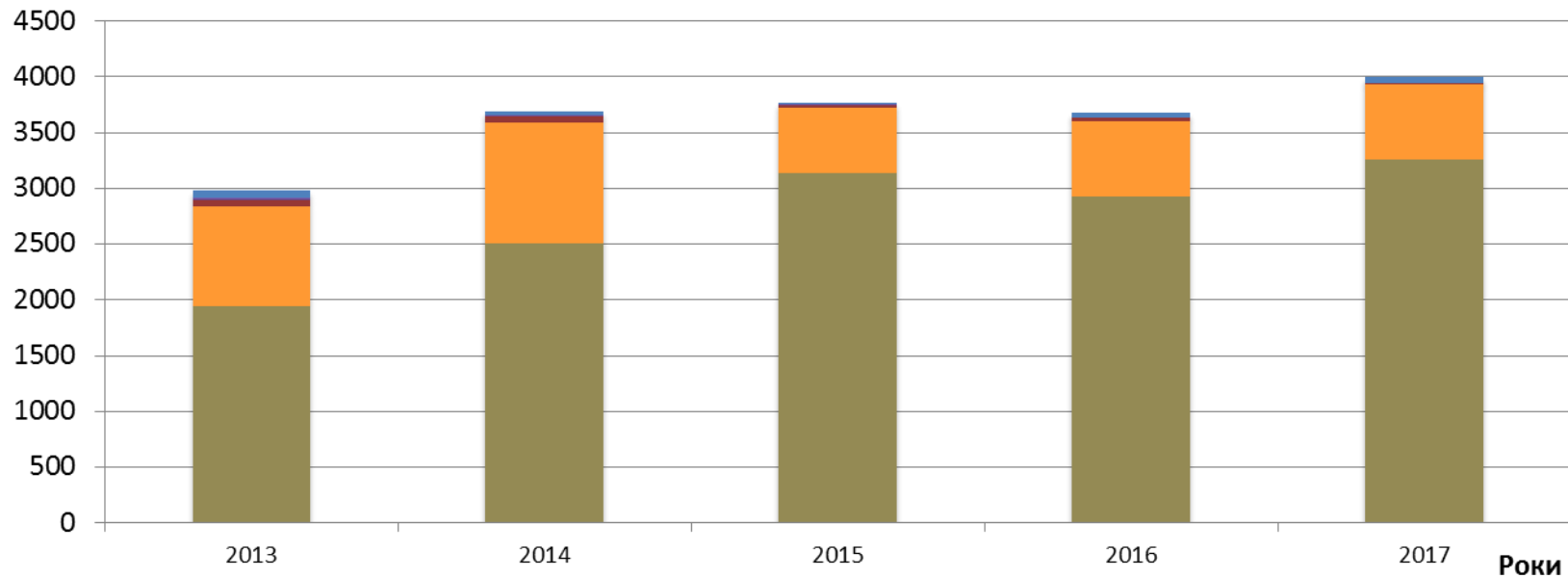
Динаміка зміни часток суб'єктів господарювання на ринку генерації електричної енергії протягом січня 2013 - листопада 2017

	2013	2014	2015	2016	2017	Зміна часток ринку у 2017 році по відношенню до 2013 року
ДП НАЕК «Енергоатом»	44,37	50,14	56,41	53,87	56,88	12,51
Група ДТЕК	30,09	28,79	24,66	26,03	25,67	-4,42
ПрАТ «УКРГІДРОЕНЕРГО»	7,71	5,15	4,30	6,05	6,72	-0,99
ПАТ «ЦЕНТРЕНЕРГО»	7,14	6,84	5,21	6,29	3,93	-3,21
ПАТ «ДОНБАСЕНЕРГО»	5,11	3,83	2,63	1,91	1,44	-3,67
Інші	5,59	5,24	6,80	5,85	5,36	-0,23
Всього:	100	100	100	100	100	

ІНДЕКС ХЕРФІНДАЛЯ – ХІРШМАНА (ІНН)

ІНН

■ ДП «НАЕК «Енергоатом»

■ Група компаній ДТЕК

■ ПАТ «Центренерго»

■ ПАТ «Донбасенерго»

■ ПрАТ «Укргідроенерго»

ВАРТІСТЬ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ ВИРОБНИКІВ

Вартість електроенергії, яка заповується ДП «Енергоринок» у виробників, які **працюють за ціновими заявками**

Визначається за правилами ОРЕ

Собівартість виробництва

Прибуток від виробництва е/е

Вартість палива

Умовно – постійні витрати

Норма прибутку встановлюється НКРЕКП

Індикатив (відповідно до Порядку формування ОРЦ, встановленого НКРЕКП, ціна вугілля, визначається на підставі середньої ринкової ціни на європейському ринку)

Прогнозна структура палива (в т.ч. калорійність і умовні витрати) встановлюється МЕР

коригується НКРЕКП

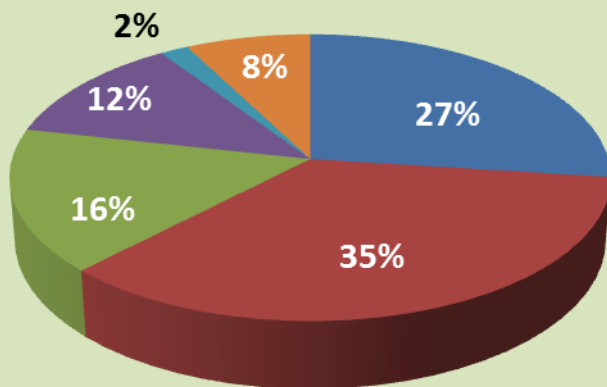
Вартість електроенергії, яка заповується ДП «Енергоринок» у виробників, які **НЕ працюють за ціновими заявками**

Тариф встановлюється НКРЕКП або Законом

ПОТЕНЦІАЛ ГЕНЕРАЦІЇ СЬОГОДНІ І ЗАВТРА

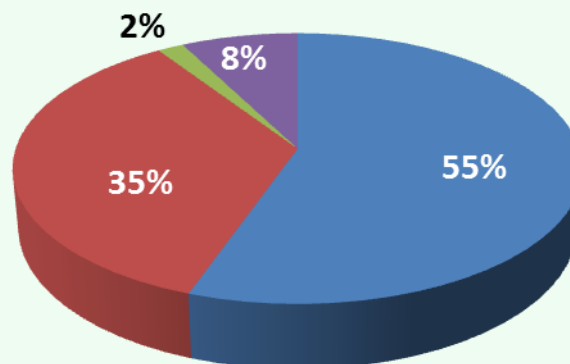

Встановлена потужність

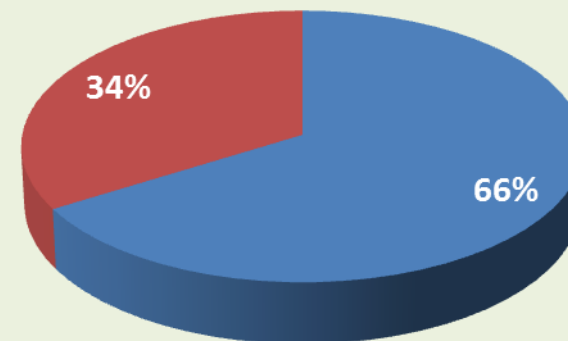
- Енергоатом ДП НАЕК
- Група ДТЕК
- УКРГІДРОЕНЕРГО ПрАТ
- ЦЕНТРЕНЕРГО ПАТ
- ДОНБАСЕНЕРГО ПАТ
- Інші

Встановлена потужність
генеруючих підприємств за
ознаками підпорядкованості

- Генеруючі підприємства з державною часткою
- Група ДТЕК
- ДОНБАСЕНЕРГО ПАТ
- Інші

Використана потужність
(споживання) 2017 р.

- Потужність незадіяна у виробництві (мВт)
- Потужність, задіяна у виробництві (мВт)

Тест основного поставальника

Індекс основного поставальника (PSI) визначає, чи є досліджуваний поставальник ключовим суб'єктом ринку для забезпечення ринкового попиту

PSI = 1, якщо $C_x > TC - TD$

PSI = 0, якщо $C_x < TC - TD$

Індекс залишкової пропозиції (RSI) дозволяє оцінити не тільки факт наявності (відсутності) в учасників ринку ринкової влади, але й виміряти міру такої влади

$$RSI = (TC - C_x) / TD,$$

TC – загальна установлена робоча потужність усіх виробників електричної енергії, що діють на ринку генерації електричної енергії;

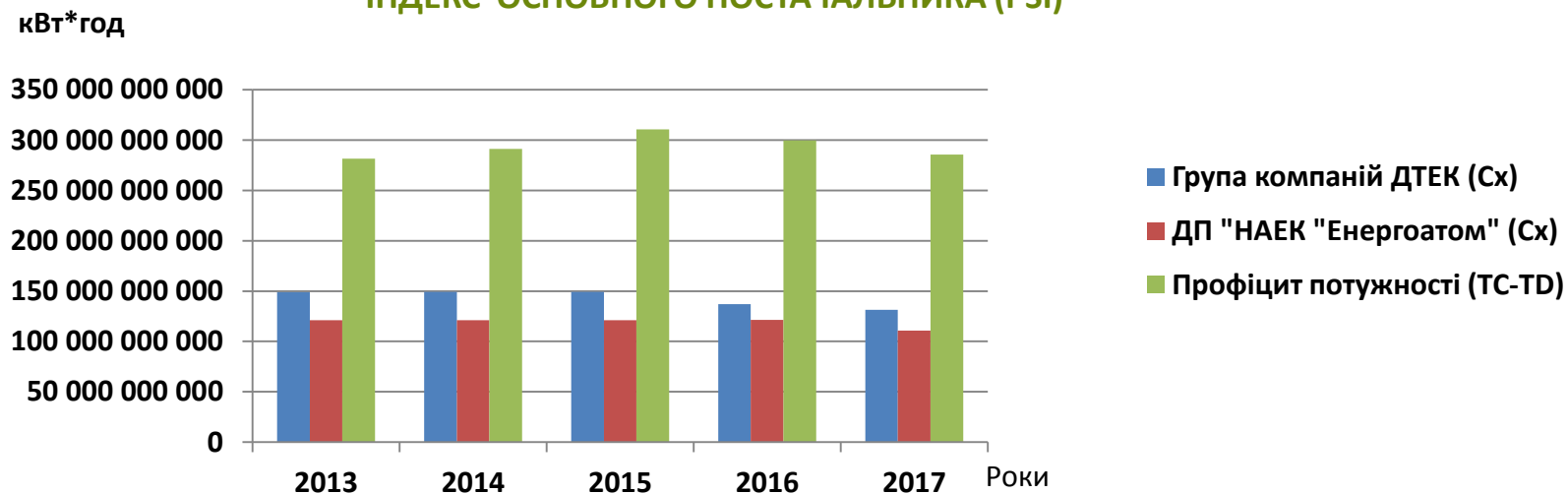
C_x – установлена робоча потужність досліджуваного поставальника;

TD – обсяг попиту на електричну енергію

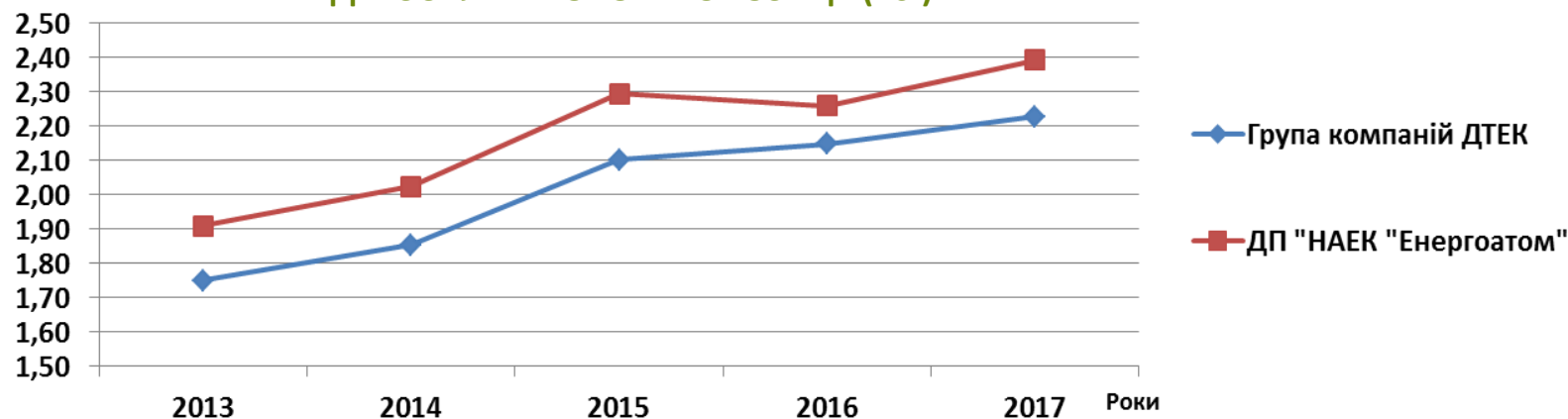
ТЕСТ ОСНОВНОГО ПОСТАЧАЛЬНИКА

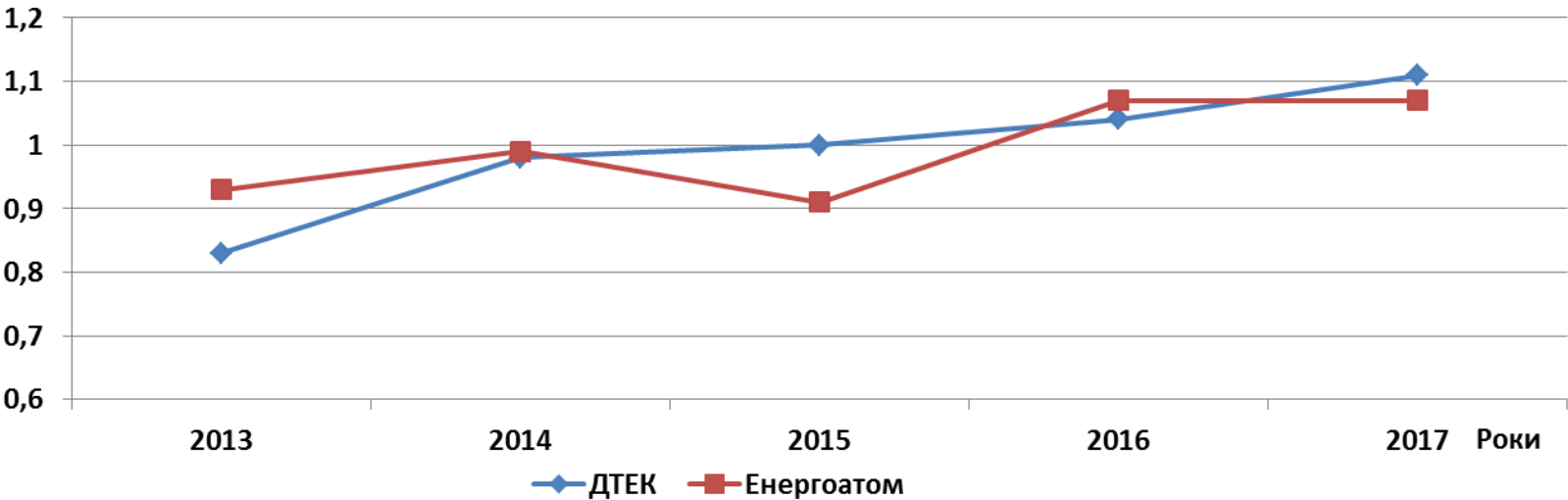
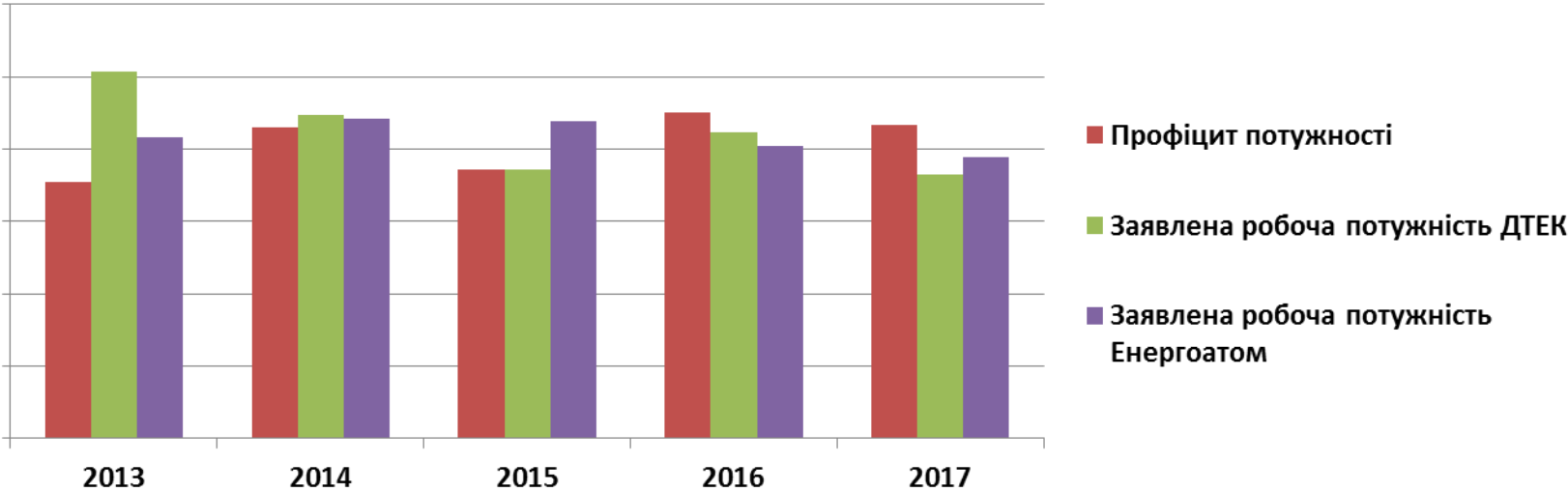
ІНДЕКС ОСНОВНОГО ПОСТАЧАЛЬНИКА (PSI)

ІНДЕКС ЗАЛИШКОВОЇ ПРОПОЗИЦІЇ (RSI)

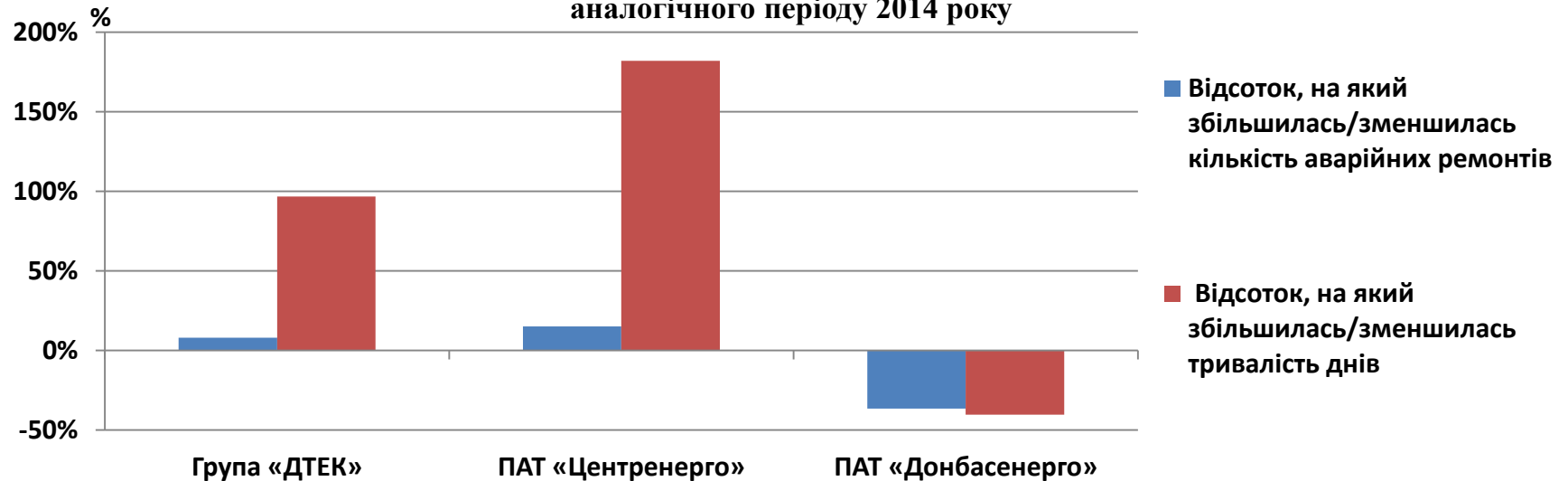
ЗАЯВЛЕНА РОБОЧА ПОТУЖНІСТЬ ВИРОБНИКІВ

АВАРІЙНІ РЕМОНТИ ТЕС

Динаміка зміни кількості та тривалості ремонтів у I півріччі 2015 року по відношенню до аналогічного періоду 2014 року

Аварійні ремонти енергоблоків ТЕС						
Назва суб'єкта господарювання	I півріччя 2014 року		I півріччя 2015 року		Відсоток зміни кількості/тривалості %	
	кількість, од.	тривалість, днів	кількість, од.	тривалість, днів	відсоток зміни кількості	Відсоток зміни тривалості
ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго»	51	92	46	126	-10%	37%
ПАТ «ДТЕК Західенерго»	83	147	99	331	19%	125%
ТОВ «ДТЕК Східенерго»	53	73	57	157	8%	115%
Група «ДТЕК»	187	312	202	614	8%	97%
ПАТ «Центренерго»	20	28	23	79	15%	182%
ПАТ «Донбасенерго»	30	99	19	59	-37%	-40%
ВСЬОГО	237	439	244	752	2,90%	71,30%

ДЕФІЦИТ ПОТУЖНОСТІ В ОЕС УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ЛИПНЯ 2015 РОКУ

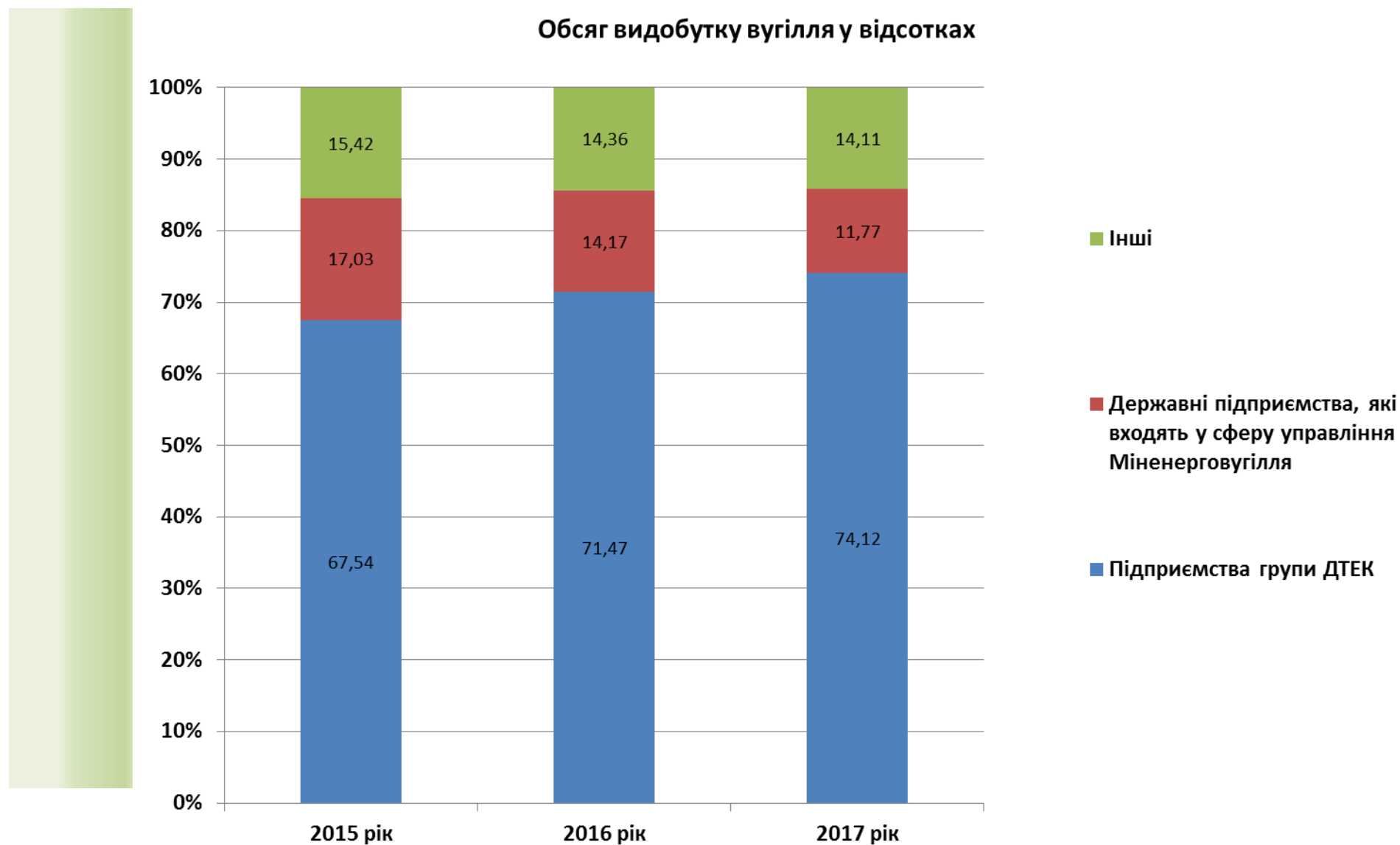

	СТАНЦІЯ	СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ	ПОТУЖНІСТЬ
	Запорізька АЕС	ДП «НАЕК «Енергоатом»	1000 МВт
	Запорізька ТЕС	ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго»	600 МВт
	Ладизинська ТЕС	ПАТ «ДТЕК Західенерго»	300 МВт
	Миронівська ТЕС	ПАТ «ДТЕК «Донецькобленерго»	70 МВт
	Вуглегірська ТЕС	ПАТ «Центренерго»	810 МВт

ВИДОБУТОК ЕНЕРГЕТИЧНОГО ВУГІЛЛЯ

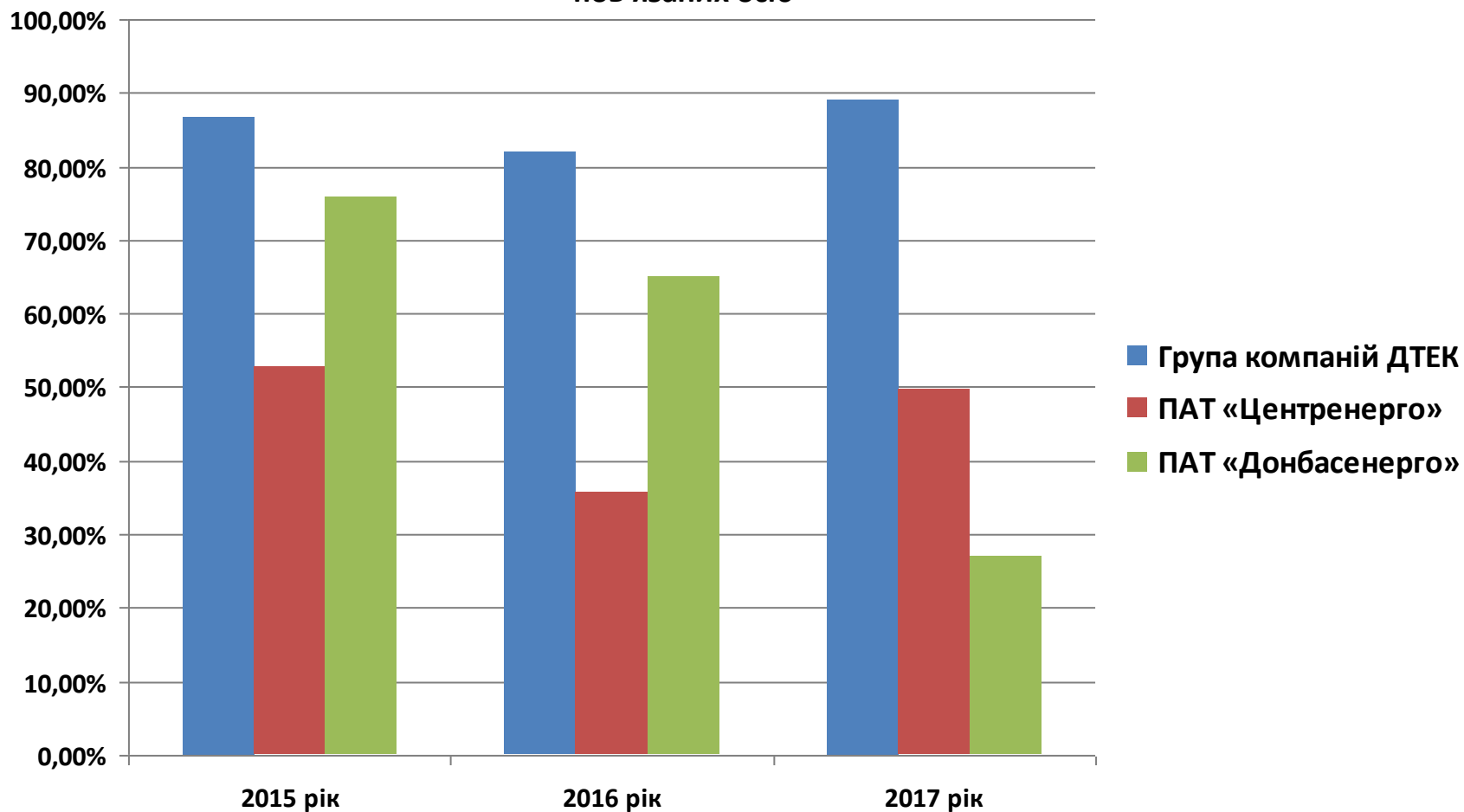
Обсяг видобутку вугілля у відсотках

ЗАКУПІВЛЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ВУГІЛЛЯ

Частки закупівлі енергетичного вугілля генеруючими компаніями ТЕС у пов'язаних осіб

ВИДОБУТОК ЕНЕРГЕТИЧНОГО ВУГІЛЛЯ

150 шахт

- здійснювали видобуток вугілля в Україні

69 шахт

- не працювали через бойові дії

90 шахт

- підпорядковані МЕН

31 шахта

- належить ДТЕК

85 шахт

- всіх форм власності знаходяться на непідконтрольній території

99% шахт

- що видобувають антрацит, на непідконтрольній території

УМОВИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РИНОК ЕНЕРГЕТИЧНОГО ВУГІЛЛЯ УКРАЇНИ

відсутність контролю над вугледобувними підприємствами, розташованими на території, де органи державної влади України тимчасово не здійснюють свої повноваження

пошкодження та знищення шахтного фонду

зменшення виробництва вугілля на Донбасі

руйнація залізничної інфраструктури

наявність державної підтримки державних вугледобувних підприємств

нерозвиненість біржової торгівлі енергетичним вугіллям для потреб ТЕС

Правозастосовча діяльність АМКУ

Надано Рекомендації (від 17.09.2015 №12-рк)

В чому полягали:

- Розробити та затвердити
- Прозорий порядок формування ОРЦ
 - Порядок формування ГЦС

Чим зумовлені:

ОРЦ та ГЦС встановлювались не прозоро,
без відповідного нормативного документу

Стан виконання:

- Постанова НКРЕКП від 03.03.2016 № 289 “Про затвердження Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної ен\
- Постановою НКРЕКП від 30.09.2016 № 1766 затверджено зміни до ДЧОРЕ (в частині визначення обмеження ГЦС)

Правозастосовча діяльність АМКУ

Надано Рекомендації (від 13.04.2017 №12-рк)

В чому полягали: Здійснити заходи щодо:

- Закупівлі вугілля на конкурентних засадах
- Закупівлі 10 % від споживання минулого року на конкурентних засадах

Чим зумовлені:

- Зростанням ціни вугілля у компаній групи ДТЕК протягом досліджуваного періоду
- Відсутністю ринку вугілля в Україні

Стан виконання:

Групою ДТЕК проведено закупівлю 1,5 млн.тонн на Українській Енергетичній біржі.

ІМПОРТ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

запровадження конкуренції між імпортерами та виробниками

нерівні умови для виробників та імпортерів щодо умов роботи на ринку

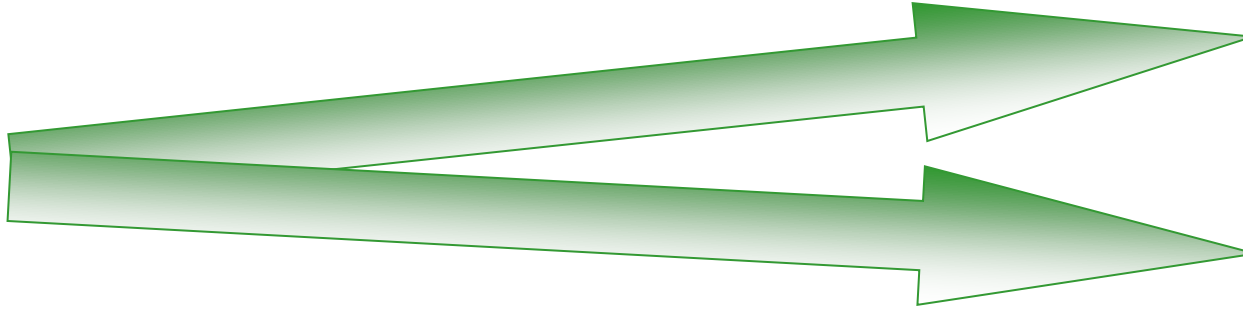
створення рівних умов для виробників електричної енергії та імпортерів щодо можливості забезпечення ресурсного наповнення ринку

за останні три роки частка імпорту електричної енергії не перевищувала 1,5 % від загального обсягу споживання

може становити до третини обсягу електроенергії, що споживається в Україні

встановлення НКРЕКП ціни купівлі Оптовим постачальником імпортованої електричної енергії

Правозастосовча діяльність АМКУ

РАДА
ОРЕ

Надано Рекомендації (від 12.12.2017 №30-рк)

В чому полягали:

Міненерговугілля: Внести зміни до Порядку складання прогнозних балансів електричної енергії в частині можливості залучення імпорту електроенергії на конкурентних засадах по відношенню до іншої генерації, зокрема, виходячи з його економічної доцільності.

Рада ОРЕ: - Внести зміни до Правил Оптового ринку електроенергії, зокрема, у частині запровадження конкуренції між імпортерами та вітчизняними виробниками

- Вжити інших необхідних заходів, спрямованих на створення рівних умов для виробників електричної енергії та імпортерів щодо можливості забезпечення ресурсного наповнення ринку

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

Встановлення
тарифів для виробників

Встановлення
ОРЦ

Ліцензування
діяльності у
сфері енергетики

Встановлення
ГЦС

Національна комісія, що здійснює
державне регулювання у сферах
енергетики та комунальних послуг

Встановлення
коефіцієнтів, що
використовуються при
розрахунку платежів

Міністерство енергетики та
вугільної промисловості України

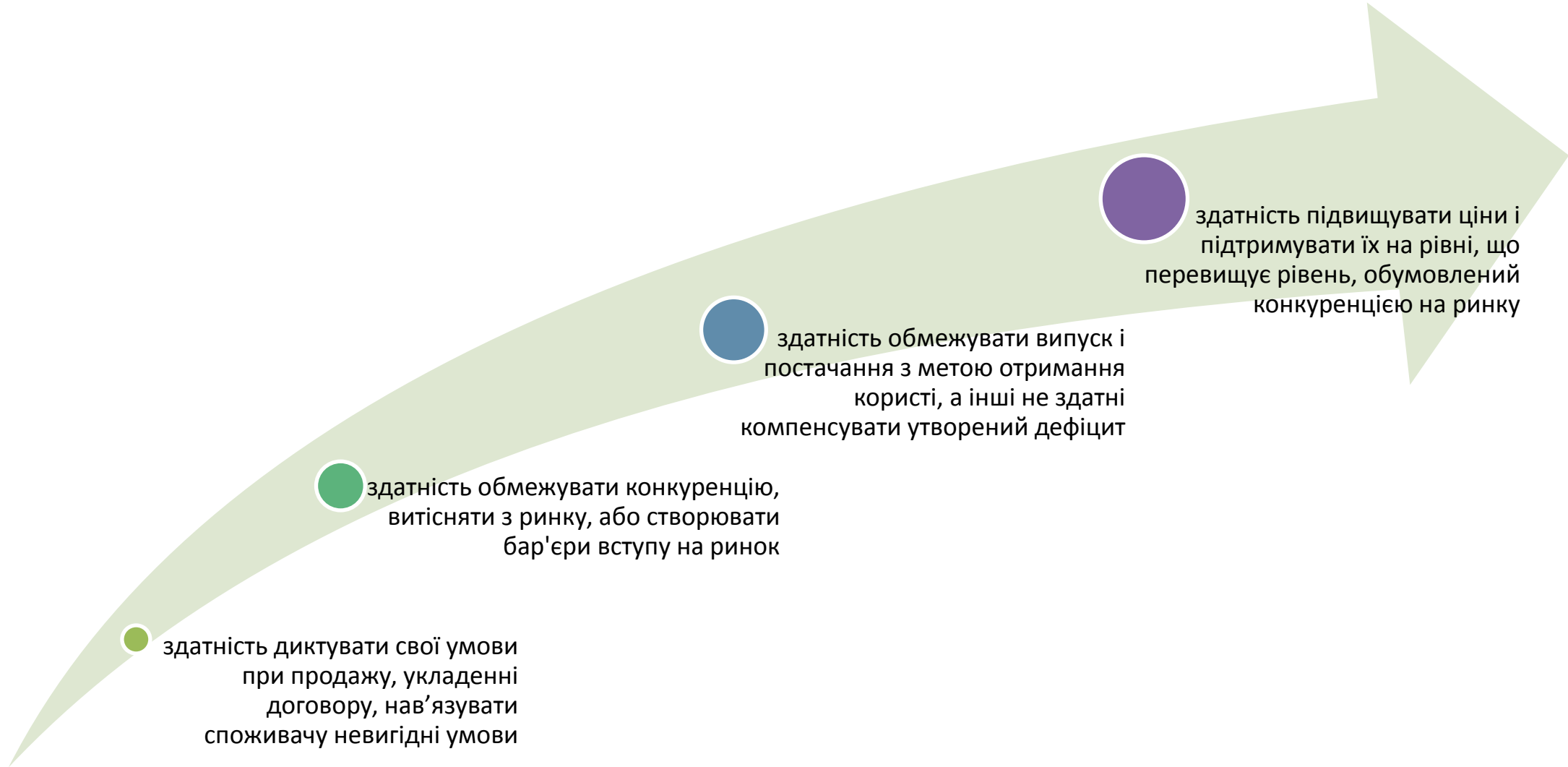

Затвердження
Прогнозного балансу
електроенергії

Встановлення
мінімального запасу
вугілля на складах

Забезпечення
ресурсного
наповнення ринку

РИНКОВА ВЛАДА

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ РИНКОВОЇ ВЛАДИ

здатність диктувати свої умови при продажу, укладенні договору, нав'язувати споживачу не вигідні умови

Єдиний покупець ДП Енергоринок;
типові договори; ліцензійні умови

здатність обмежувати конкуренцію, витіснити з ринку, або створювати бар'єри вступу на ринок

Ліцензована діяльність;
Правила ОРЕ

здатність обмежувати випуск і постачання з метою отримання користі, а інші не здатні компенсувати утворений дефіцит

Обсяги визначаються балансами;
безумовне виконання команд
Укренерго; профіцит потужностей

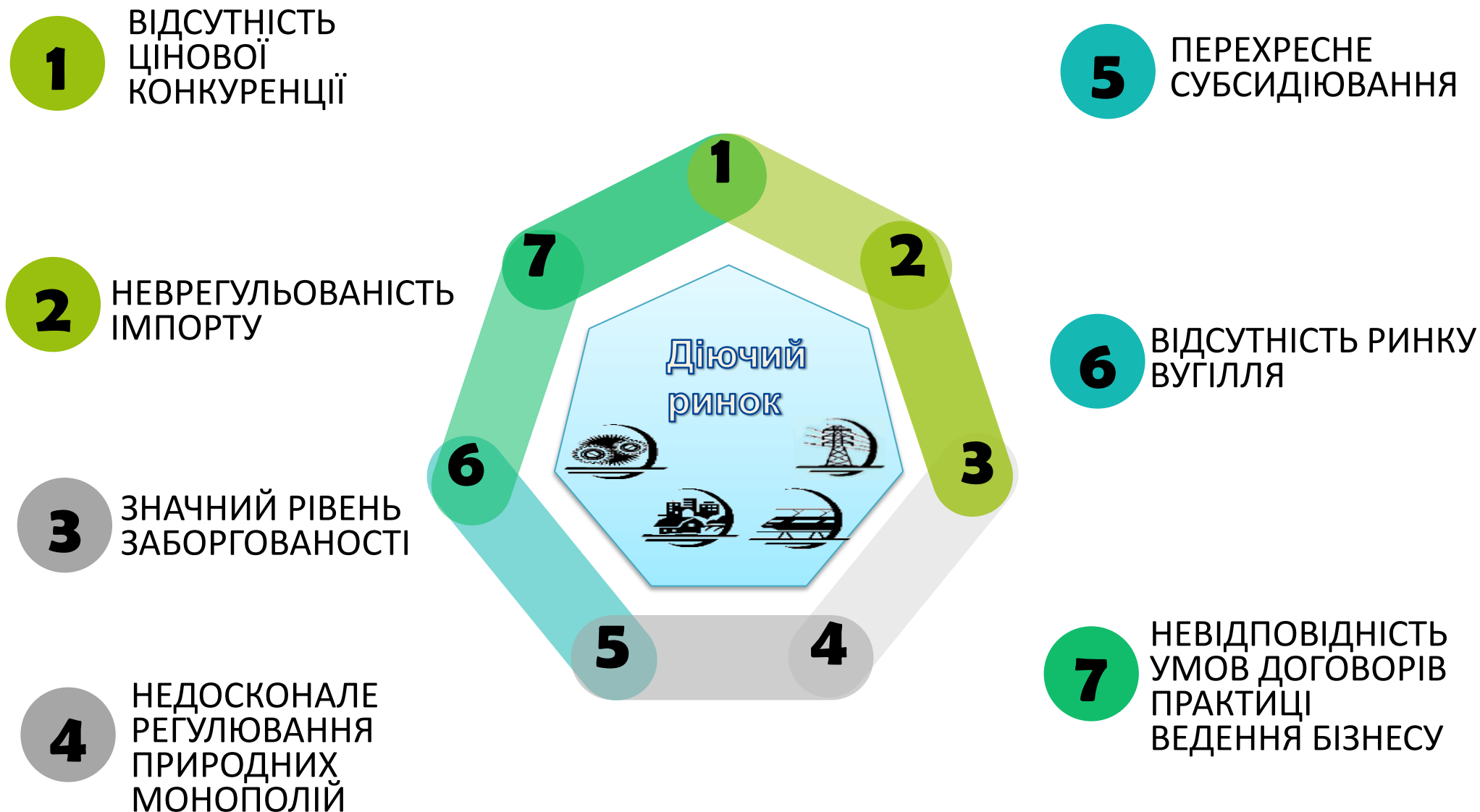

здатність підвищувати ціни і підтримувати їх на рівні, що перевищує рівень, обумовлений конкуренцією на ринку

Встановлення тарифів НКРЕКП,
Ціни визначаються за Правилами ОРЕ

ОСНОВНІ ФАКТОРИ, ЩО СТРИМУЮТЬ РОЗВИТОК КОНКУРЕНЦІЇ В ДІЮЧІЙ МОДЕЛІ РИНКУ

ВИСНОВКИ (1):

Ринок генерації електроенергії є висококонцентрованим (ІНН у 2017 році - 3957)

Структурні ознаки монопольного (домінуючого) становища мають:

продавці

- ДП “НАЕК “Енергоатом” з часткою на ринку 57 %
- Група ДТЕК з часткою на ринку 26 %

покупець

- ДП “Енергоринок”, як єдиний покупець із часткою 100%.
- виконує функції Розпорядника системи розрахунків
 - обчислює попередній прогноз необхідного покриття ОЕС України
 - розробляє заданий графік навантаження щодо кожного окремого блоку

Разом з тим, на ринок генерації безпосередньо впливає:

ДП «НЕК «Укренерго» - Здійснює Диспетчерське (оперативно-технологічне) управління.

Усі оперативні команди і розпорядження оператора системи передачі підлягають беззаперечному виконанню всіма суб'єктами господарювання, об'єкти електроенергетики яких підключені до ОЕС України

ВИСНОВКИ (2):

Ринкова влада ДП «НАЕК «Енергоатом» і Групи ДТЕК (як продавців), а також ДП «Енергоринок» (як покупця), зокрема, обумовлена:

- високим рівнем концентрації ринку;
- бар'єрами вступу на ринок потенційних конкурентів;
- закритістю ринку (ступінь відкритості ринку менше 1 %);
- порівняно невеликим розміром часток ринку, що належить конкурентам.

Також, у Групі компаній ДТЕК ринкова влада підсилюється Вертикальною інтеграцією (видобуток вугілля, генерація, передача та розподіл, значний обсяг споживання).

Ринкова влада зазначених суб'єктів господарювання могла би бути реалізована, якби не діяли адміністративні обмеження у вигляді державного регулювання з боку НКРЕКП, Міненерговугілля, КМУ, а також обмежень, встановлених Законом та Правилами ринку.

ВИСНОВКИ (3):

Щодо аварійних ремонтів енергогенеруючого обладнання

1. Критичне збільшення кількості аварійних ремонтів відбувалося в період функціонування ОЕС України в надзвичайному стані
2. За інформацією ДП «НЕК «Укренерго», період з 27 – 31 липня 2015 року в ОЕС України характеризувався як гостродефіцитний. Такий дефіцит утворився внаслідок відмови енергообладнання наступних компаній:
 - ДП «НАЕК «Енергоатом» Запорізька АЕС – 1000 МВт;
 - ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» Запорізька ТЕС – 600 МВт;
 - ПАТ «ДТЕК Західенерго» Ладижинська ТЕС – 300 МВт;
 - ПАТ «Центренерго» - 810 МВт;
 - ПАТ «ДТЕК «Донецькобленерго» Миронівська ТЕС – 70 МВт.
3. Збільшення аварійних ремонтів в цей період пов'язано з:
 - пошкодженням обладнання Вуглегірської ТЕС (ПАТ Центренерго”) внаслідок артобстрілу на території проведення АТО;
 - високою зношеністю та неефективністю генеруючого обладнання АЕС та ТЕС,
 - вимушеною роботою в режимах маневрування у зв'язку з особливостями функціонування ОЕС України
4. Фактів виведення устаткування АЕС і ТЕС всупереч вимогам Правил технічної експлуатації станцій і мереж, з метою створення штучного дефіциту електроенергії протягом досліджуваного періоду не виявлено.

ВИСНОВКИ (4):

Щодо закупівлі енергетичного вугілля

До 2015 року включно в Україні :

- закупівля енергетичного вугілля для ТЕС здійснюється переважно (понад 90 %) в межах вертикально-інтегрованих компаній;
- не існувало нормативно-правового акту, яким би визначався порядок формування ОРЦ

Зазначене створювало передумови для генеруючих компаній здійснювати закупівлю вугілля за завищеними цінами та за певних умов могло давати підстави для НКРЕКП для перегляду ОРЦ в сторону її збільшення.

ВИСНОВКИ (5):

Щодо закупівлі енергетичного вугілля

З 2016 року правила гри на ринку змінилися.

1. На виконання Рекомендацій Комітету Регулятор затвердив Порядок формування ОРЦ. Постанова НКРЕКП від 03.03.2016 № 289.
2. Можливість суб'єктивного впливу на ОРЦ будь-кого з гравців ринку відсутня.
3. Закупівля енергетичного вугілля для ТЕС в межах вертикально-інтегрованих компаній не перевищує 50 відсотків (крім ДТЕК, де цей показник залишається на високому рівні).
4. В Україні створені передумови для біржової торгівлі енергетичним вугіллям

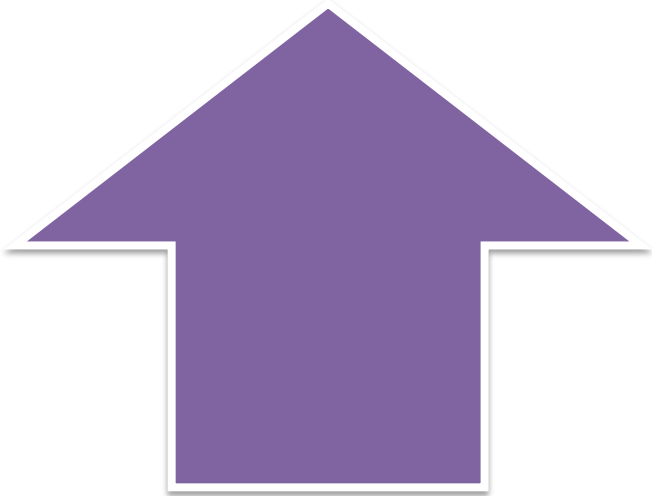
ВИСНОВКИ (6):

Перехід України до нової моделі ринку електроенергії здійснюється в таких умовах:

1. Профіцит установленної генеруючої потужності АЕС і ТЕС.
2. Понад 80 % енергоблоків ТЕС і ТЕЦ є фізично зношеними й морально застарілими, потребують реконструкції або заміни.
3. Термін експлуатації енергоблоків АЕС наближаються до закінчення проектного строку експлуатації: 9 атомних блоків потребуватимуть продовження строку експлуатації у найближчі 10 років.
4. Закритість ринку для імпорту електроенергії
5. Частка ДП “НАЕК “Енергоатом” на ринку генерації понад 55 %
6. Частка Групи ДТЕК на ринку генерації складає понад 25 %

Тягар чи Потенціал ?

Тягар чи потенціал – відповідь залежатиме від того, наскільки прозорими та проконкурентними будуть “правила гри” у новому ринку електричної енергії.

Ці самі “правила гри” – це вторинне законодавство, відповідно до якого функціонуватиме новий ринок електроенергії

Вторинне законодавство, що підлягає погодженню з Антимонопольним комітетом України

Законом передбачено погодження АМКУ:

- правил ринку;
- правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку;
- правил роздрібного ринку;
- правил врегулювання спорів
- кодексу системи передачі;
- кодексу систем розподілу;
- кодексу комерційного обліку;
- інших нормативно-правових актів, що впливають на конкуренцію.

Основні зауваження Комітету до проектів вторинного законодавства

Передумови для спотворення конкуренції:

- Делегування повноважень Регулятора щодо моніторингу ринку Учасникам ринку (ОСП та ОР);
- Розмір фінансових гарантій може стати бар'єром для участі в ринку та підвищить рівень цін на електричну енергію для кінцевих споживачів;
- Наділення окремих Учасників ринку невластивими повноваженнями, що можуть надавати ринкову владу над іншими учасниками;
- Відсутність відповідальності за збереження та нерозголошення конфіденційної інформації;
- Встановлення непередбачених законами України заборон та обмежень самостійності підприємств;
- Неузгодженість між собою підзаконних нормативно-правових актів щодо функціонування нового ринку електроенергії.

Запровадження конкуренції можливо за умови:

1. Забезпечення проведення анбандлінгу обленерго в такий спосіб, щоб забезпечити рівновіддаленість кожного з суб'єктів природної монополії як від виробників так і від постачальників електроенергії.
2. Проведення анбандлінгу ДП «НЕК «Укренерго», щоб забезпечити розділення функцій з диспетчерського управління ОЕС України та передачі електроенергії магістральними електромережами.
3. Запровадження RAB-регулювання виключно для суб'єктів природної монополії. При цьому механізм його запровадження має виключати можливість отримання конкурентних переваг постачальниками електроенергії після їх виділення в результаті анбандлінгу.
4. Приватизації енергооб'єктів в прозорий спосіб з дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції
5. Повної ліквідації заборгованості на ринку електроенергії.
6. Забезпечення належного моніторингу ринку з боку Регулятора.
7. Створення рівних умов діяльності на ринку для виробників та імпортерів

Антимонопольний комітет України

Дякую за увагу

<http://www.amc.gov.ua/>

*03035, м. Київ, МСП-03680, вул. Митрополита Василя Липківського, 45 ,
телефон: (044) 251-62-62 факс: (044) 520-03-25*